Prostataspetsiifiline antigeen

Prostataspetsiifiline antigeen (PSA)

Põhja-Eesti regionaalhaigla laboratooriumi automaatliini labor
Telefonid: 617 1027; 617 1661

Üldiseloomustus

Prostataspetsiifiline antigeen on kallikreiinensüüm, mida sünteesitakse eesnäärme epiteelrakkudes ja eritatakse seemnevedelikku. Enamik PSA hulgast on ensümaatiliselt aktiivne glükoproteiin, seriini proteaas, mis on seotud proteaasi inhibiitoritega.

PSA on kõige koespetsiifilisem kasvajamarker, millest enamik toodetakse eesnäärmes. Väga madalates kontsentratsioonides toodetakse PSA-d veel parauretraalsetes näärmetes, rinnanäärme tsüstides ja amnionis, ka siin suureneb produktsioon pahaloomuliste protsesside puhul. PSA tootmine sõltub androgeenidest ja 5-alfareduktaasi inhibiitorid (nt finasteriid) vähendavad PSA taset.

Näidustused

Abiuuring eesnäärme vähi diagnoosimisel ja ravi jälgimisel

Otsustuspiir

Mehed <3,0 µg/L

Kliiniline tõlgendus

Vahemikus 1,0 – 2,99 µg/L tuleb patsienti käsitleda vastavalt riskigruppi kuuluvusele (1).

Vahemikus 3,0 - 10 µg/L tuleb PSA määramist korrata nelja nädala pärast. Kui korduv PSA tulemus on <3,0 µg/L, võib uuringut korrata aasta pärast.

Kontsentratsiooni suurenemine:

- Eesnäärme vähk. Kõrgemad väärtused suurendavad eesnäärme vähi esinemise tõenäosust.
- Healoomulised seisundid: prostatiit, uriini retensioon, kusetrakti infektsioon, neerupuudulikkus, eesnäärme healoomuline hüperplaasia, hüpogonadism.

Kontsentratsiooni vähenemine:

- 5-alfareduktaasi inhibiitorid (nt finasteriid, kasutatakse healoomulise prostata hüperplaasia raviks) võivad vähendada taset 50%, tuleks arvestada tulemuse tõlgendamisel (1)

Proovimaterjal	Veeniveri/plasma Veeniveri/seerum Proov võetakse standardsetes tingimustes (pole eelnenud ejakulatsiooni, manipulatsioone ega kuseteede infektsiooni)
Proovianum	Geeliga LH-katsuti (heleroheline kork) Geeliga CAT katsuti (kollane kork)
Proovimaterjali säilivusaeg, -temperatuur jt transpordi tingimused	Seerum, plasma 20...25°C 1 päev Seerum, plasma 2...8 °C 5 päeva Seerum, plasma -20°C 6 kuud
Teostamise sagedus	24 h
Segavad faktorid	Biopsia (PSA tuleks määrata vähemalt 1 kuu pärast prostata biopsiat)
Mõõtemeetod	Elektrokemiluminestsents (ECLIA)

HK kood	66721

Kirjandus

1. Cornford P, Tilki D, van den Bergh RCN, et al. EAU-EANM-ESTRO-ESUR-ISUP-SIOG guidelines on prostate cancer. Edn presented at the 41st EAU Annual Congress London; 2026. **https://uroweb.org/guidelines/prostate-cancer**
2. Molina R, Filella X, Augè JM, Escudero JM. Clinical value of tumor markers. Roche 2011.
3. Insert sheet total PSA 2024 -07, V7.0. Roche Diagnostics.

Koostanud Marge Kütt, laboriarst, laboratooriumi juhataja

Galina Zemtsovskaja, Kliinilise keemia labori vanemarst

Karel Tomberg, labori arendusjuht

Muudetud 08.10.2026

Viimati uuendatud 08.10.2026